

Mustahkam oila - yurt tayanchi

ODILA DAVTRASIDA

№ 25
(475)
2021-yil
10-iyun
payshanba

www.od-press.uz

Ijtimoiy-siyosiy, ma'naviy-ma'rifiy gazeta

Gazeta 2012-yil may oyidan chiqa boshlagan.

Катта даргоҳ сари йўл

Фарзандингиз учун қайси
мактабни танладингиз?

4-бет

АНОМАЛ ИССИК

ҳаётимизга қандай
таъсир кўрсатади?

3-бет

ТАЛОН-ТОРОЖ ҚИЛИНАЁТГАН ЕРЛАР

муаммо барҳам
топади!(ми?)

3-бет

ОНАМ КЎРОЛМАГАН БАХТЛИ КУНЛАРИМ...

**Ассалому алайкум,
мухтарам Юртбоши!**

...Мен болаликдан ногиронман. Кўришида тугма нуқсоним бор. Бироқ шундай бўлса-да, мактабни яхши баҳоларга тамомладим. Меҳнатдан қочмадим, тақдиримдан нолимадим. Қурлиши корхонасига ишга кирдим. Барча қизлар каби чимилдиққа кириш менинг ҳам орзум эди. Бу ушалди – тенгим топилиб, яхши ниятлар билан турмушга чиқдим. Аммо соғлигим туфайли фарзанд кўролмадим. Шу сабаб ота уйимга қайтишига мажбур бўлдим... Бу борада ҳеч кимдан гина қилмаганман, қилмайман ҳам. Тақдиримга кўнаман.

Ота уйга қайтганимдан сўнг акам боғининг тўридаги омборни бўшатиб берди. Бу жой уй деса уйга, омбор деса омборга, молхона деса молхонага ўхшамас эди. Шу жойда онам икковимиз барчасига кўниб яшай бошладик. Акаларимга, чечаларимга оғирлигимиз тушимасин дедик-да...

Онам қариб, эътиборга муҳтож бўлиб қолгач, ишдан бўшадим. Охирги кунигача ёнида бўлдим. Шўрлик ҳар доим кўзда ёш билан мени дуо қиларди, гоҳида эса овутиб ҳам кўярди: «Кизим, ҳаётда биздан ҳам оғир кун кўраётганлар бор»

деб. Кўпинча эса «Мендан кейин қандай яшаркансан-а?» дея ҳўрсиниб овозини чиқармай йиғлаб ҳам оларди...

Онам ўтгач, ожиз кўзларимга дунё янада қоронғи бўлди. Ҳаёт мен учун тугагандай, энди ҳеч кимга керагим йўқдек туюлганди ўшанда. Ҳеч ким она ўрнини босолмас экан, касал ётса-да, ёнимдаги тоғдек гап экан, у кишига сўянарканман...

...Шундай сўянч тоғимдан айрилиб, гамга ботган оғир кунларнинг бирида мени икки аёл йўқлаб келди. Бири ҳо-кимликда, бири касабга уюшмаларида ишларкан. Дилдан суҳбатлашишди, яшаш шароитимни ўрганишди. Орадан кўп ўтмай, туман ҳоқими уйимизга келди. Билсам, Сизнинг ташаббусингиз билан мамлакатимизда «Аёллар дафтари» шакллантирилиб, унга мен каби кўмакка муҳтож аёллар киритилган, дафтарда менинг ҳам исми-шарифим бор экан.

Тез орада Маҳмуджон исмли тадбиркор йигит келди. Яшашимни кўриб, «Опа, қандай яшайсиз бу ерда, одам яшайдиган ҳоли йўқ-ку!» деди. Мен 25 йилдан буён шу ерда бориға ишқур қилиб яшайман, ўрганиб кетганман» дедим.

Барака топсин, қурувчилар енг ишмариб ишга киришиб кетишди. Уйимнинг

томини қайтадан ёпиб, шифер қилишди. Янги пол қоқшиди. Деворларини таъмирлаб, янги ойна-эшиқлар ўрнатилди. Эшигимнинг олдини кириб-чиқишимга қулай қилиб, зинапоялар ясаб беришди. Супа қуришди. Янада муҳими, нотурар бино қонуний тарзда тураржойга айлантирилди. Эндиликда менинг ўз номимда уйим бор!

Очиги, 25 йил оғир шароитга кўникиб, бундай, одамларга ўхшаб яшаш нималигини ҳам унутиб юборган эканман. Ўтган кунларим, айниқса, онам раҳматлининг шунча пайт инсон яшашига ноҳосиз шароитда кун кечирганини эслаб, ҳўрлигим келиб кетди. Шинам хонадонда яшашнинг гашии ўзгача экан. Уйим таъмирдан чиқётганини эшитиб, кўни-кўйинилар, дугоналарим ҳам ёрдамга ошиқшиди. Ким гилам кўтариб келди, ким кўрпача, ким мебель, ким чойнак-пиела...

Ҳозирги яшаш шароитим ҳавас қилса арзийди. Уйимни саранжом-сарийшта тутушига ҳаракат қиламан. Менга совга қилинган печкада нон пишираман. Музлаткичда эса керакли нарсалар муҳайё.

Шу ёшга чиқиб эътибор, эъзоз нималигини ҳис қилдим. Бундан бошим кўкка етди. Қалбимда фақат бир армон

бор: шу кунларни онам кўрганида эди... Жўда хурсанд бўлган ва албатта, Сизни кўндан-кўп дуо қилган бўлар эди. Аммо, биламанки, бугун онамнинг руҳи тинч, шод...

Ҳурматли Президент!

Бу эътибор ва эъзознинг сабабчиси Сизсиз!

Ахир мен 25 йил оғир шароитда яшадим. Сизнинг ташаббусингиз, талаббингиз, хоҳишингиз туфайли биз, ожиза аёлларга эътибор қаратилди.

Ҳар саҳар Сизни дуо қиламан. Аллоҳдан Сизга куч-қувват сўрайман. Ўзбекистон халқига меҳрингизни қалб-қалбимдан ҳис қиламан. Телевизорда овозингизни эшитганимда бутун вужудим билан Сизга хайрихоҳ бўламан.

Истагим, Сиз бунёд этаётган Янги Ўзбекистонда барча инсонлар бахтли ва фаровон турмуш кечирсин!

Ўзбекистон халқининг бахтига соғомон бўлинг!

Гурлан томонга ўтсангиз, албатта, уйимга ҳам келинг, тортинмай меҳмон чорлайдиган шинам уйим бор. Сизга гурланча палов пишириб бермоқчиман...

Чексиз миннатдорлик билан,

Майсара ГУЛМОҲОВА,
Хоразм вилояти Гурлан тумани,
«Янги аср» маҳалласи

Президентга мактублар:

«БИЗ ҲАЁТДАН РОЗИМИЗ!»

Мухтарам Президент!

Яширмайман, Сизга ёшидан олдин анча иккиландим. Чунки оддий қишлоқ аёлининг туну кун халқ дарди билан яшайётган, вақти танимат бўлган давлат раҳбарига мактуб битиши менга жўда ноўриндек туюлди.

Аммо яқинда «Ishonch» газетасида сурхондарёлик Насиба Атамуродованинг миннатдорлик тўйгулари ила йўғрилган мактубини ўқидим-у, мен ҳам дил изҳоримни шу йўсинда баён қилишга жазм этдим.

БОЛАМНИНГ ТАБАССУМИДА
МЕҲРИНГИЗНИ КЎРАМИЗ

Зотан, Сизнинг жонқуярлигингиз ва халқпарварлигингиз билан жорий этилган «Аёллар дафтари» асосида менга берилган кўмак ўша дугонамга кўрсатилган ёрдамдан ортиқ бўлса, ортиқки, асло кам эмас.

Дафъатан дардга чалиниб, кўз ўнгида кун сайин номозиомгулдай сўлиб бораётган боласини опичлаб, бир имдодга маҳтал бўлиб, эшикма-эшик югураётган аёлдан-да гамгирроқ ва муштирапроқ жон бўлмаса керак бу оламда.

Ишқилиб, бундай кулфат ҳеч бир онанинг бошига тушимасин, ҳеч қайси аёл «Болам!» деб йиғламасин. Мен бу кунларни кўрдим, ситамларини бошимдан ўтказдим.

Минг қатла ишқурки, бугунга келиб, аввало, Яратганининг иродаси, қолаверса, Сизнинг раҳбарлигингизда ижтимоий ҳимояга ва моддий ёрдамга муҳтожларни қўллаб-қувватлаш ҳамда ночор оишаларни камбағалликдан чиқариш мақсадида амалга оширилаётган ишлар туфайли фарзандим – кўзимнинг оқу қораси дарддан фориг бўлди.

Мен бекободликман. Оилада икки ўғил, тўрт қиз бўлганмиз. Отам бизни ҳеч кимдан кам қилмай ўстирди. Ўша кезлар мен ҳам барча қизлар сингари ширин орзу-ҳаваслар билан яшардим. Аммо турмушга чиққач, ҳаётнинг қаттиқ синовларига дучор бўлдим.

Авалло, эр-хотин қарийб саккиз йил ижарама-ижара яшадик. Шу асно бир амаллаб тўплаган пулимизга уй қурдик.

Иккинчидан, кенжа фарзандимиз Исломжон юрак нуқсонни билан туғилди. Аслида бундай хасталиги бор болани эмлаш мумкин эмас экан, биз беҳабар эмлатиб қўйибмиз. Энг катта гам-ташвишлар ана шундан сўнг

бошланди. Эндигина эмаклай бошлаган ўғлимиз тўсатдан ҳаракатланишдан тўхтади. Устига-устак, на гапиради ва на эшитади.

Учинчидан, биз уни ҳар олти ойда даволатишимиз керак эди. Аммо эр-хотин доимий ишга эга бўлмаганимиз туфайли қўлимиз калталик қилди. Оқибатда бора-бора боламнинг аҳволи баттар оғирлашди. Шифокорлар уни асраб қолишининг бирдан-бир чораси мураккаб операция эканини айтишди. Бунинг учун катта маблағ керак эди. Бисотимизда борини сотсак ҳам, бунча миқдордаги пулни тўплай олмадик. Шўсиз ҳам анчадан буён далда бўлиб келатган қариндош-уруғларимиздан яна ёрдам сўрашига эса юзимиз чидамасди.

Қуллас, чироқ ёқса ҳам ичим ёришмайдиган кунларнинг бирида бизни мутасаддилар йўқлаб келишди. Мен азбаройи боламнинг ҳаёти ҳаққи-ҳўрмати уларга бор гапни рўй-рост айтдим. Бир ҳафтадан сўнг эса, Исломжонни операция қилиш учун маблағ ажратилгани ҳақида хабар олдим. Шунда кўққисдан бўзимга нимадир тиқилгандай бўлиб, беихтиёр кўзларимга ёш келди...

Очиги, ўша дамлар кўнглимдан нималар кечганини ҳалигача сўз билан ифода қила олмадим. Энг асосийси, операция муваффақиятли ўтди – Исломжоним ҳаётга қайтди. Ҳозир у бемалол юради, гапиради ва эшитади. Бу мен учун энг катта бахт!

Қолаверса, эндиликда турмуш ўртоғим иккимиз ҳар тонг уйдан кўчага хотиржам чиқяпмиз. Маҳалладош фермернинг даласида ишлаб топган пулимиз эвазига рўзгоримизни тебратяпмиз.

Эҳтимол, мен ёзувчилардек фикримни раvon ифода қилолмагандирман, ва эҳтимолки, баъзиларга гапларим баландпарвоздек туюлар, билмадим, мен оддийгина қилиб ўз миннатдорчилигимни билдирмоқчиман. Бу қарзим.

Ҳурматли Президент, бегараз кўмагингиз билан юзига нур инаятган, хонадонига файз-барака кираётган бир фуқаро сифатида Сизга чин юракдан миннатдорлик билдирарман, бошимизга доимо соғ-омон бўлинг!

Чексиз ҳўрмат билан,

Соҳиба АБДУНАЗАРОВА,
Тошкент вилояти Бекобод тумани,
«Янгибозор» маҳалласи

ИЗТИРОБ ГИРДОБИДАН ОЛИБ
ЧИҚҚАНЛАРГА ТАШАККУР

**Ассалому алайкум,
мухтарам Президент!**

Тақдиримда бор экан, устма-уст оғир кулфатларни бошимдан ўтказдим. Утган йили кузда эндигина икки ярим ёшга тўлган норасидам Муҳаммадаюбни бериб қўйдик. Бу айрилиқдан яна уч ой ўтиб, 41 ёшли турмуш ўртоғим ҳам жигар хасталиги туфайли оламдан ўтди.

Йўқотишлар қаддимни букиб, бошимни ҳам қилди. Бу кўргуликлар камлик қилганидай, келинлик уйимдан ҳайдалдим. Ноиложликдан икки қизимни ёнимга олиб, отамнинг уйига қайтиб бордим. Рўзгорни тебратиш, қизларимнинг кўзи намланмаслиги учун аёл бошим билан мардикорлик қила бошладим. Саргайиб эрта тонгдан иш қидириб кўчага чиқаман, бирор ҳимматироқ иш берувчи учраса, ҳеч бўлмаса, рўзгоримга кунлик чойчақа ишласам, деб орзуланаман... Очиги, энг катта ва асосий ташвиши бир кунимнинг ўтиши эди ўша пайтлар...

Ҳаёт ташвишларидан гоҳ чарчаб, гоҳ беизиб, дунё кўзимга тор кўриниб юрган шундай кунларнинг бирида аёллар муаммоларини ўрганиш бўйича тузилган ишчи гуруҳ вакиллари уйимизга келишди. Мен билан суҳбатлашиб, яшаш шароитимизни ўрганишди. Кўп ўтмай мени «Аёллар дафтари»га киритишди.

Яна бироз вақтдан сўнг бизга уй-жой қуриш учун қозик қоқилди. Очиги, ўшанда мен иш бирдан бу даражада жадаллашиб кетишига ишонмаган эдим. Негаки, «Ким ҳам бизга иморат қуриб берарди? Нарг борса, пойдеворини тиклашига ёрдамлашади-да», деган фикрда эдим.

Уч ой ўтар-ўтмас, ўша бўйи жойда меҳмонхона, ётоқхона ва ошхонадан иборат уй қад ростлади. У замонавий мебеллар ва бошқа уй-рўзгор буюмлари билан жиҳозланиб, яйраб яшаш учун зарур барча шарт-шароитлар яратилди.

Бундан ташқари, бизга иккита қўй ва бир нечта товўқ олиб берилди. Кўшимча равишда ҳовлимизда икки сотихли иссиқхона ҳам барпо этилди. Иссиқхонадаги бодринглар, томорқамизнинг очик қисмига ўтқазилган помидор кўчатлари яхши униб-ўсиб, ҳозир ҳосилга кирди. Товўқлар ҳам туҳум қўйиб, оиламизга даромад келтира бошлади. Қўйларни эса ҳозирча яхшлаб боқишда давом этияпмиз.

Табийки, бизга бу гамҳўрликлар юртимизда Сизнинг бошчилигингизда амалга оширилаётган ишларнинг доирасида кўрсатилди. Бунинг учун Сизга ҳамда оғир дамларда коримизга яраган олийқимматли ва меҳр-муруватли кишиларга катта раҳмат айтмамиз. Бу яхшиликларни ҳеч қачон унутмаймиз.

Эҳтиром ила,
Шахноза ҲАЙИТОВА,
Фаргона вилояти Фаргона тумани, Кўргонтена илғози

ЎЗБЕКИСТОНДА КУЗАТИЛАЁТГАН АНОМАЛ ИССИҚ

нималардан далолат беради?

Иқлим ўзгаряпти, ўзгарганда ҳам жуда юқори суръатда ўзгаряпти. Буни Ўзбекистон мисолида ўртача йиллик ҳаво ҳарорат қийматларининг ўтмишга нисбатан кескин исиб кетаётганида кўриш мумкин. Ўтмиш деганим, Ўзбекистонда 150 йилдан бери кузатувлар олиб борилмоқда. Бир хил асбоб ва бир хил усул билан.

Иқлим ўзгараётгани юқори атмосферадаги циклон ва антициклон оқимлари ҳаракатида ҳам яққол намоён бўлган. Олдинлари (1961-2010 йил) Ўрта Осиё, хусусан Ўзбекистонга йилнинг 22 фоиз даврида 5 турдаги совуқ оқимлар кириб келган. Ҳозир бу кўрсаткич 10 фоизга тушиб қолди. Яқин йилларда бу сон бир хонали рақамга тушиб қолиши ҳеч гап эмас. Таажжубки, жанубдан нам циклонлар ва иссиқ ҳаво оқимлари кириб келиши тобора ортиб кетяпти. Бу иссиқ билан боғлиқ иқлим аномалиялари сони ортиб кетаётганида яққол кўринмоқда.

Янги иқлим эпохаси Ўзбекистонда бора-бора субтропик ёки тропик иқлим ҳудудларига мос тушувчи иқлим хусусиятлари кузатилишига олиб келади. Тўғри, Ўзбекистон марказда, хавоси ўта куруқ, кескин континентал минтақада жойлашган, бу ерда кўриниш бошқача бўлиши ҳам мумкин. Кутилажак янги иқлим эпохаси биринчи галда озик-овқат хавфсизлиги нобарқарорлигида намоён бўлади. Келиб чиқиши тоғ олди ҳудудларига бориб тақалувчи сабзавотлар биринчи галда азият чекади.

Чунки, уларнинг турли кўринишдаги гибридлари ҳам иқлимга мослаша олмайди. Шунинг учун ҳам текислик ҳудудларида игна баргли дарахтлар экмаслик тавсия этилади. Арчалар совуқ севар ва хоҳлайсизми йўқ, келгусида ўзбек замини «уларники» бўлмайди. Кенг баргли флора дунёсига урғу қаратиш керак.

Соғлиқни сақлаш тизимида ҳам олдинда турли «сюрпризлар» кутиб турибди. Иқлимнинг маълум даврларга хос муттасил исиши ўтмиш вирусларни «уйғотиб» юбориши мумкин. Ҳаво таркибидаги углерод диоксиди ортиши инсон танасидаги модда алмашинувида маълум ўзгаришларни келтириб чиқаради. Юқори ҳароратли даврнинг ортиши каналарнинг фаолаштишига олиб келади. Жазирамалар юрак, қон-томир касалликлари, чанг бўронлар ўпка, нафас олиш, аллергия

касалликлар ортишига сабаб бўлади.

Тропик ўлкаларда офатлар ортади. Шундоқ ҳам бу минтақада яшаш тарзи, иқтисоди оксоклаган давлатларда инсонлар касаллик тарқатувчига айланади. Молярия, денге иситмаси, вабо каби юқумли касалликлар авж олади.

циклини бузади. Алдамчи уйғониш даврида ўт-ўланлар уйғониб, ортидан бир совуқда нобуд бўлади. Бу кейинги йил учун кам ҳосиллик деганидир. Яйловлар дунёда чорва молларининг 50 фоизини озуқа билан таъминлайди, табиийки яйлов билан боғлиқ салбий ҳолатда чорва гўшти нархи муттасил ошиб бораверади.

Иқлим исишини секинлаштириш биргина Ўзбекистоннинг ўзига боғлиқ эмас, дунё мамлакатлари Париж битимида кўрсатилган шартларни биргаликда, ҳамнафас, елкама-елка амалга оширишлари керак. Табиийки, бунинг иложи йўқ. Ўзбекистон олдида мослашиш ва иқлимнинг салбий таъсирларини юмшатиш масаласи турибди. Юқорида амалдорлар мутахассисларнинг фикрини инобатга

олмай, тапур-тапур ислохотларни давом эттираверар экан, азиятлар юқорида айтилгандан-да хавфли ва эртароқ, тезроқ амалга ошиши мумкин.

Эркин АБДУЛАХАТОВ,

Гидрометеорология илмий-тадқиқот институти докторанти

ТАЛОН-ТОРОЖ ҚИЛИНАЁТГАН ЕРЛАР

Бунга қачон барҳам берилади?

Эндиликда ерларни талон-торож қилиш, ўзбошимчалик билан эгаллаш, ноқонуний сотишга чек қўйилади. Айнан шундай қилмишлар содир этган шахсларга нисбатан жавобгарлик чоралари кескин кучайтирилди.

Бу давлатимиз раҳбарининг «Ер муносабатларида тенглик ва шаффофликни таъминлаш, ерга бўлган ҳуқуқларни ишончли ҳимоя қилиш ва уларни бозор активига айлантириш чора-тадбирлари тўғрисида»-ги фармонида ўз ифодасини топди.

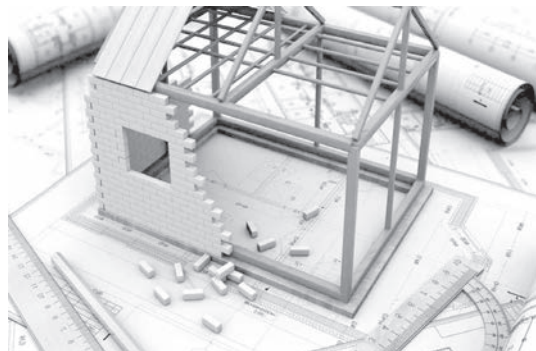
Адлия вазирлиги томонидан фармонда белгиланган янги тартиблар бўйича матбуот анжумани ўтказилди. Унда Адлия вазир, Бош прокурор ўринбосари, Давлат солиқ қўмитаси ҳузуридаги Кадастр агентлиги, Кишлоқ хўжалиги вазирлиги раҳбарияти ва бошқа мутасаддилар иштирок этди.

Адлия вазири Русланбек Давлетов Президентимизнинг ерга оид фармони тарихий ҳужжат эканини кайд этди. Унда амалиётда учраётган ер билан боғлиқ қонунбузарликлар, муаммоларга чек қўйишга оид ечимлар ўз ифодасини топган. Эндиликда шу асосда ерга бўлган ҳуқуқларни ишончли ҳимоя қилиш, ер ажратиш ва ундан фойдаланишда назоратни кучайтиришга оид бир қатор янги тартиблар амалга киритилади.

Ерга бўлган ҳуқуқ турлари 6 тадан 3 тага қисқартирилмоқда. Яъни мерос қилиб қолдирила-

диган умрбод эгалик, доимий эгалик, вақтинча фойдаланиш ҳуқуқлари билан ер ажратиш амалиёти тўлиқ тугатилмоқда. Бунда хусусий сектор учун – мулк ва ижара ҳуқуқини, давлат ташкилотлари учун – доимий фойдаланиш ҳуқуқини қолдириш назарда тутилди.

Нокишлоқ ерларни шаффоф ажратиш мақсадида куйидаги тартиблар белгиланди: ҳоким қарори асосида ерларни тўғридан тўғри ва текинга бериш амалиёти бутунлай бекор қилинади.

Ўзбекистон фуқаролари ва юридик шахсларга – хусусий мулк қилиб сотиш, хусусийлаштириш мумкин бўлмаган ерларни ҳамда хорижий шахсларга – ижара ҳуқуқини элек-

трон аукционда сотилади.

Айрим тоифадаги шахсларга (*ҳарбийлар, кам таъминланган оилалар, турар жойи бузилишга тушганлар*) ерларни тўғридан-тўғри ва бепул бериш ўрнига аукциондан ер сотиб олиш харажатларини қоплаб бериш тизими жорий этилади. Жисмоний ва юридик шахслар ихтиёрида бўлган ерлар ҳақ эвазига хусусийлаштирилади. Энг яхши таклифни танлаш («swiss challenge») орқали камида 10 миллион АҚШ доллари миқдоридagi йирик инвестиция лойиҳаси ташаббускорига Ҳуқумат қарори билан ижарага ер бериш (*бунда инвестор лойиҳа суммасининг камида 10 фоизини олдиндан депозитга қўйиши лозимлиги*) назарда тутилмоқда.

Кишлоқ хўжалиги ерларини ажратишда янги тартиб жорий этилди. Хусусан, ер барча фуқаро ва ташкилотларга очик танлов асосида берилади. (*Амалда МЧЖ, деҳқон хўжалиқларига танловсиз берилар эди*).

Боғдорчилик, ползчилик ва узумчилик ширкатлари тузиш, ёрдамчи кишлоқ хўжалиги юритиш учун ер бериш тарти-

бини бекор қилиш, янги ажратиладиган кишлоқ хўжалиги ер майдони ўлчами ва ижара муддатини бугунги кун талаблари асосида белгилаш кўзда тутилган.

Ер ажратиш ва ундан фойдаланишда назорат кучайтирилади. Туман ҳокимларининг ер ажратиш бўйича ваколати тўлиқ бекор қилинди (*ерни бириктириши, фермойиши чиқариши, ерни кўчириши*); кишлоқ хўжалиги ери ижараси бўйича очик танлов якуни вилоят ҳокими қарори билан тасдиқланади, ижара шартномаси (*туман ҳокимлиги ва голиб ўртасида*) электрон шаклда тузилади.

Ҳоким қарорлари «е-қарор» ахборот тизимида шакллантирилади. Ернинг жойлашув харитаси «Иннола» ва «АрсГИС» дастурларида шакллантирилади. Ерга бўлган ҳуқуқ автоматик тарзда кадастр рўйхатидан ўтказилади.

Вилоят ҳокимининг ер бўйича қарорлари адлия бошқармасида ҳуқуқий экспертизадан ўтказилади. Ҳокимнинг айни бир қарори билан ёки бир вақтнинг ўзиде ер участкасини олиб қўйиш ва бошқа шахсга ажратиш тақиқланади.

Ерга оид ҳуқуқбузарликларни аниқлаш, ҳужжатларни тўплаш ва кўриб чиқиш жараёни «E-YERNAZORAT» ахборот тизими орқали юритилади.

Кадастр, прокуратура, адлия органлари ва ҳокимликлар томонидан ер ажратиш устидан давлат назорати амалга оширилади. Ер соҳасидаги ҳуқуқбузарлик ҳақида хабар берган шахслар моддий рағбатлантирилади. Ер соҳасидаги ҳуқуқбузарликлар учун жавобгарлик кескин кучайтирилди. Хусусан, ноқонуний эгалланган ерлар тўғрисида хабар бермаслик, уларда қурилган иморатларни коммуникация тармоқларига улаб берганлик учун янги маъмурий жавобгарлик киритилди.

Суғориладиган ерларда ўзбошимчалик билан қурилиш қилган шахслар тўғридан-тўғри жиноий жавобгарликка тортилади (*амалда бундай жавобгарлик маъмурийдан кейин белгиланган*). Ер соҳасида барча маъмурий жарималарни тайинлаш ваколати кадастр органларига ўтказилади. Ерни ноқонуний сотганлик учун янги жиноий жавобгарлик киритилди.

Мазкур ўзгартиришлардан кейин ерларни талон-торож қилиш, ўзбошимчалик билан эгаллаш, ноқонуний сотиш кескин камаяди. Ерлар барча учун бир хил ва шаффоф тартибда ажратилади. Ер бозор активига айланади ва молиявий оборотга киради. Ер ажратиш тартиби ягона ҳужжат – Ер кодексида белгиланади. Ер соҳасида давлат ва жамоатчилик назоратининг самарадорлиги ортади.

Норгул АБДУРАИМОВА,

ЎЗА

КАТТА ДАРГОҲ САРИ ЙЎЛ

Фарзандингиз учун қайси мактабни танладингиз?

Халқ таълими вазирлиги 15 июндан бошлаб мамлакатимиз умумтаълим мактабларига 2021-2022 ўқув йили учун 1-синфга қабул бошланиши ҳақида эълон қилди. Фарзанди мактаб ёшига етган ота-она борки, олдида бир қатор муҳим саволлар кўндаланг туради: Қайси мактабга берсам экан? Фалон номдор мактабни мақташяпти, боламни шунга олиб бораймикан? Қайси тилда ўқигани яхши, ўзим тил ўргана олмадим, боламни рус мактабига берсаммикан?.. Хуллас охири йўқ саволлар.

Мана шу масалага рўбарў келган ота-оналарга биринчи маслаҳатим, ҳеч қачон шошилиш керак эмас ва аввало «фарзандим мактабда ўқишга қанчалик тайёр» деган саволга жавоб излаб кўришларини истар эдим. Чунки, мактабга бориш болаларнинг ҳаётида жуда катта воқеадир. Мактаб ҳаёти болаларга янги бир дунёни очиб беради. Улар гўё энг ёш болалик даври билан хайрлашиб, катталар сафига илк қадам қўйгандек ҳис этишади ўзларини. Энг муҳими, мактаб даврида болаларнинг асосий фаолияти ўзгаради. Улар энди турли ўйинчоқлар ўйнаш, нимадир истагани бажармасангиз хархаша қилиш каби одатларидан бутунлай воз кечиб, ўқитувчинини тинглаш, ўқиш ва ёзишни ўрганиш, мустақил дарс қилиш каби жиддий ишлар билан шуғулланишга ўтишларига тўғри келади. Аини мана шу жараёнда ота-она ва ўқитувчи боланинг руҳиятига қанчалик кириб бора олса, боланинг турмуш-тарзи фаолиятидаги ўзгаришлар шунчалик осон ва муваффақиятли кечади.

Биласиз, мактаб ёшида болаларнинг асосий фаолияти ўқиш ва фан асосларини пухта ўзлаштиришдан иборатдир. Етти ёшли болалар учун янги

фаолият бўлган ўқиш улардан янги сифатга ва янги хусусиятларга эга бўлишларини талаб қилади. Ўқиш фаолияти учун болаларда барқарор диққат, ўткир зехн, мустақам хотира, бир қадар тафаккур, яхши нутқ, ирода ва шунинг билан бирга, мустақиллик, ишчанлик, батариблик ҳислари бўлиши керак. Хўш, фарзандингиз учун номдор мактабни танлашдан ҳам олдин мана шу хусусиятлар болангизда қанчалик мавжуд эканига ҳеч қизиқиб кўрганмисиз? Афсуски, бу саволга аксарият ота-онанинг тайинли жавоб олишимиз кийин. Айтиш керакки, мана шу саволга аниқ жавоб беролмасликнинг ўзи, фарзандини мактабга юбораётган ота-онанинг илк хатоси ҳисобланади. Болада бу хусусиятларни тўла-тўқис шакллантириш аслида ота-онанинг бевосита вазифаси ҳисобланади. Қолаверса, бундай фазилатларга эга бўлган бола учун номдор мактаб унчалик ҳам шарт эмас, у барча фанларни пухта ўзлаштиришга тайёр бўлиб бу даргоҳга қадам қўяди.

Шуни алоҳида таъкидлаб ўтиш лозимки, болаларни мактабдаги ўқиш жараёнига тайёрлашда уларнинг нутқини ўстириш жуда зарурий шартлардандир. Болалар нутқини

эгаллаши уларнинг мактабдаги ўқишга тайёр эканликларини кўрсатувчи энг ишончли далилдир. Шунинг учун мактабдаги ўқишга тайёрлашда уларнинг ўз она тилларини яхши, пухта ўрганишларига, яъни сўз бойлиги юқори бўлишига, ҳар бир сўзни ва жумлани тўғри талаффуз қилишларига алоҳида аҳамият бериш керак. Айтганимиз ёш болалар кўпинча бирор гапни «оёғини осмондан қилиб» гапирса уни тўғрилаш ўрнига завқ билан кулаемиз. Аслида бола жумлани тўғри туза олиши, унинг тафаккурида сўзларни бир тизимга сола олиш кўникмасини тарбиялайди. Бу эса ҳар бир фанни пухта ўзлаштиришда муҳим пойдевор бўлади.

Етти ёшга тўлган болаларнинг ҳаммаси ҳам мактабдаги ўқиш машғулотларига баб-баробар тайёр бўлавермайдилар. Айрим болалар мактабдаги янги шароитга тез киришиб кета олмайди. Бола етти ёшга тўлганда у жисмоний жиҳатдан анча ўсади, ўзини идора қилишга, ноҳўя хатти-ҳаракатлардан ўзини тийишга, хулқ-атвор қоидаларини ўзлаштиришга ҳаракат қилади. У ўзини бемалол эплайдиган бўлади. Ўз кучига яраша меҳнат қила олади, жамоат орасида бўлишга кўника бошлайди. Етти ёшли боланинг нутқи маълум даражада ривожланиб, сўз бойлиги кўпаяди. Натижада у ўз тенгқурлари ва катталар билан эркин суҳбат қила оладиган бўлади.

Ҳар бир ота-она фарзанди билимли бўлишини хоҳлайди, шунинг учун аксарият ота-оналар фарзандлари халқ орасида «престижний» дея айтиладиган номдор мактабга боришини истайди. Албатта, ҳар бир ота-она ўз хоҳишларига қараб фарзанди учун мактаб танлашга ҳақли, лекин боланинг қайси тилда билим олишларини ҳам ота-оналар ўзлари халқ қиладилар. Баъзида оиласида умуман рус тилида мулоқот қилинмайдиган, ҳатто ўзлари бу тилда мулоқот қила олмайдиган ота-оналарнинг фарзандини рус мактабига етаклаб келишларига ҳам гувоҳ бўлаемиз. Аслида бу жудаям хато иш. Чунки

бола билимни ўз она тилида, яъни қайси тилда гапиришни ўрганган бўлса ўша тилда олсагина, уни пухта эгаллайди ва ўзлаштириш натижаси ҳам юқорироқ бўлади. Унутманг, мактабга ўқувчи тил ўргангани эмас, балки барча фанлар бўйича фундаментал билим олгани келади.

Тасаввур қилинг, она тили ўзбек тили бўла туриб болани бошқа тилли мактабга берди ҳам дейлик, лекин ўша бола аввало бегона тилда тўғри талаффуз қилиш, тушиниб, эркин мулоқот қила олишни ўрганганига қадар муайян вақт ўтиб кетади. Кўп ўтмай бола тенгдошларидан ортда қолаётганини ҳис қила бошлайди ва бу унинг руҳиятига жиддий зарар етказиши табиий.

Ҳар бир болада психик жараёнлар ҳар хил ривожланган, кимдандир хотира кучли, кимдандир ўрта ёки паст бўлади. Шу каби болалардаги ирода ва тафаккур ҳам ҳар хил. Биринчи синф ўқувчиларининг билим олишлари улардаги ана шу руҳий жараёнлар нечоғли ривожланишига боғлиқ. Ҳурматли ота-оналар, фарзандлар келажаги бизнинг кўлимизда ва улар учун мактаб танлашда, уларни қайси тилдаги мактабга беришда яхшилаб ўйлаб кўринг. Қалбида олам-олам орзулар билан, катта ҳаяжонда мактабга қадам қўётган бола руҳиятини бирдангина мактабдан бездириб қўйишдан эҳтиёт бўлишимиз керак. Сиз ва бизнинг вазифамиз мактаб бола учун энг қулай ва сеvimли маскан, чин дўст эканига фарзандимизни чинакамига ишонтира олишдир. Ана шундагина келажак учун тўғри пойдевор қўя олган бўлаемиз.

Гулнора САРИМСОҚОВА,
Тошкент шаҳар Сергели туманидаги 7-умумтаълим мактаби психологи

Халқ таълими вазирлигининг маълум қилишича, ота-оналарга қулайлик яратиш мақсадида Тошкент шаҳри, Қорақалпоғистон Республикаси ва вилоятларнинг марказидаги умумтаълим мактабларида 1-синфга қабул жараёнлари тажриба-синов тарикасида **ЭЛЕКТРОН ШАКЛДА** амалга оширилади.

Қолган ҳудудлар (Қорақалпоғистон Республикаси ва вилоятларнинг бошқа туман (шаҳар) лари умумтаълим мактабларида 1-синфга қабул **АНЪАНАВИЙ ШАКЛДА**, яъни бевосита мактабда амалга оширилади.

Тажриба-синов тарикасида жорий этилаётган электрон шаклдаги қабул жараёни икки босқичда амалга оширилади:

2021-2022 ўқув йилида 1-СИНФГА ҚАБУЛ 15 ИЮНДАН БОШЛАНАДИ

Биринчи босқичда

Ота-оналар 2021 йилнинг 15 июндан 5 июлга қадар my.maktab.uz электрон платформаси орқали рўйхатдан ўтиб, фарзандлари 1-синфга чиқадиган мактабларни танлайдилар.

• Бунда ота-оналарга 3 та мактабни танлаш имконияти берилади:

Биринчи мактаб ота-она доимий истикомат қилаётган ҳудуддаги мактаб, яъни яшаш манзили бириктирилган микроҳудуддаги мактаб;

Иккинчи ва **учинчи** мактаблар ота-оналарнинг ихтиёрий танлови асосида фарзандлари катнаши учун қулай бўлган мактаблар.

Иккинчи босқичда

2021 йилнинг 6 июлидан 31 июлга қадар ота-оналар электрон платформа орқали танлаган биринчи мактабга, яъни бириктирилган микроҳудуддаги мактабга ҳужжатларини топширадилар, бунда ҳужжатларни топшириш тўлиқ электрон шаклда амалга оширилади.

Эслатиб ўтамиз:

• Ота-оналарнинг доимий яшаш манзили бўйича бириктирилган микроҳудуддаги мактабга фарзандларини катнаши учун қулай бўлган мактабларни танлаган бўлса, бошқа мактаблардан ўтиш вақтида танлаган рўйхатдан ўчинчи мактабларнинг бирида бўш ўринлар бўлган тақдирда 1-15 август кунлари ҳужжатларини топширишлари мумкин бўлади.

Қабул анъанавий шаклда амалга ошириладиган ҳудудларда

Ота-оналар бевосита 2021 йилнинг 15 июндан – 15 июлга қадар доимий яшаш манзили бўйича бириктирилган микроҳудуддаги мактабга фарзандларини 1-синфга жойлаштириш учун ҳужжатларини топширишлари мумкин.

Шунингдек, 16 июлдан – 15 августга қадар ота-оналарга ихтиёрий танлов асосида бошқа мактабларга, яъни микроҳудудга кирмаса ҳам бўш ўринлар бўлса, фарзандларини 1-синфга қабул қилиш учун бошқа мак-

табга ҳужжатларини топшириш имконияти берилади.

Шу ўринда яна бир бор эслатиб ўтамиз! Умумий ўрта таълим муассасаларининг 1-синфига болалар «Таълим тўғрисида»ги янги таҳрирдаги Қонуннинг 9-моддасига асосан 7 ёшга тўладиган йилда қабул қилинади.

• Яъни янги 2021/2022 ўқув йилида 2014 йилнинг 1 январидан 31 декабрига қадар туғилган болалар 1-синфга қабул қилинади.

Шунингдек, мазкур қонун талаблари бошқа вазирлик ва идоралар тасарруфидоги, мулкчилик шаклидан қатъи назар, яъни нодавлат хусусий барча таълим муассасалари учун ҳам мажбурийдир.

Эслатиб ўтамиз, олти ёшдан етти ёшгача бўлган болаларни бошланғич таълимга бир йиллик мажбурий тайёрлаш Мактабгача таълими вазирлиги томонидан амалга оширилади.

Умумтаълим мактабларига бириктириладиган микроҳудудлар маҳаллаларнинг жойлашуви ва аҳолининг демографик ўсишини инобатга олган ҳолда туман (шаҳар) ҳокимликлари қарори асосида белгиланади.

Ҳудудларда янги уй-жойларнинг қурилиши ёки маъмурий ҳудудий чегараларнинг ўзгариши сабабли туман (шаҳар) ҳокимликларининг қарори билан умумтаълим мактабларига бириктирилган микроҳудудлар қайта ўзгартирилиши мумкин.

КЎНГИЛ КАШФ ЭТГАН ҲАҚИҚАТ

Жаҳон бадиий тафаккурининг «катта адабиёт» деб номланишга лойиқ қай бир асари бўлмасин, ўз моҳиятида одам қайдан келди, нима учун яшайди, қаяққа кетади, деган зоҳиран турлича ифодаланадиган, моҳиятан ягона муаммони пинҳон тутати. Асл адабиёт намуналари мана шу улкан муаммо ечими англандан нўқтада кесишади, умумлашади.

Айнан шу жиҳати билан умуман адабиёт деб аталадиган, аммо туб асосларига кўра, пешонасига «сўз водийларида адашиш» қисмати битилган асарлардан фарқ қилади. Одатда асл адабиёт намунаси ўта камёб, уни англаш ва талқинлаш эса машаққатли бўлади. Бобомиз Алишер Навоий асарлари мана шундай асл адабиёт силсиласидаги бош бўғин, десак муболаға бўлмайди.

«Ҳайрат ул-аброр» достонининг «Дебоча» қисмида шундай байтлар келади:

*Айлади сокин кураи хокни,
Сойир этиб давраи афлокни.*

*Токи муҳит ўрнига афлок эрур,
Маркази онинг кураи хок эрур...*

Ушбу тўрт сатрдан бир қарашда бутун коинот Ер атрофида ҳаракатланади, борлиқнинг маркази «кураи хок» (*Ер шари*), деган маъно англашилади. Бундай хулосанинг ўзиёқ Навоий даҳосини жаҳон мутафаккирлари мақомига тенглаштиргандек бўлади гўё...

«Ростдан ҳам, Навоий шундай демокчимми? Унинг бу масалага мурожаат қилишидан мақсади нима?» сингари қатор саволлар негизда тушунмоқчи бўлсак, сатрлар мазмунини ўзгачароқ талқин этиш эҳтиёжи пайдо бўлади.

Юқоридаги байтлар «Дебоча»нинг Яратгучи ҳамдига доир бобидан олинган. Ҳазрат Навоийнинг ҳар бир асари, у қайси жанр, қайси мавзуда ёзилганидан қатъи назар, мана шундай кириш қисми билан бошланади. Адабиётшуносликда бу ҳақда «анъанавий кириш қисми» тарзида юзаки қараш мавжуд. Аммо кириш қисмларига нисбатан бундай лоқайд муносабатлар бизни нафақат мумтоз Шарқ адабиётининг асл моҳиятидан, хусусан, ҳазрат Навоийдан ҳам узоқлаштиради. Зотан, Навоий дебочаларида асарнинг туб моҳияти, ижодкор эстетик идеали акс этади. Шу маънода «Ҳайрат ул-аброр»ни «Хамса» деб номланмиш бирбутун бадиий-эстетик тизимнинг дастури, унинг «Дебоча»сини эса шу дастурнинг асоси деб қараш лозим.

Холбуки, ушбу бобда Аллоҳ яратган борлиқ-коинот, еру осмон тўғрисида сўз юритаётган Навоий назари моддий дунё тасвири талқинига қаратилмаган. Шоирнинг асл мақсади бу эмас. Балки борлиқ-мавжудот, уларнинг бемисл санъат билан яратилгани, ягона низом остида ҳаракатланиши, Ер ва коинот аро кўринмас ришталар ҳақида баҳс этишдан мурод, аввало, Холик қудратини мушоҳада қилиш, иккинчидан, барча махлуқотнинг «шарифи» – инсон ҳақида сўз юритишдир.

*Ганжинг аро нақд фаравон эди,
Лек боридин гараз инсон эди...*

Яъни борлиқнинг яратилишидан мурод инсон эди. Акс холда бу чексиз коинот яратилмасди. Шунинг учун ҳам, Навоий талқинига кўра, коинот марказида ўта улкан сайёралар эмас, айнан Ер туради. Зотан, унда инсон яшайди. Илоҳий низомга кўра, чек-чегарасиз

коинот зарра янглиғ инсон учун хизмат қилади. Бу шундай низомки, куёш зарра, уммон қатра боис мавжуддир. Бунда моддият мезонлари ожиз қолади. Шунинг учун ҳам инсон кўнгли борлиқ коинотдан кўра улканроқ. Барча яралмиш унга жо бўлади. Навоий айтмоқчи:

*Солик ани ариши муалло деди,
Сўфи ани олами кубро деди.*

*Айни назоҳатда бу олам жаҳон,
Борча жаҳон аҳли кўзидин ниҳон.*

*Каъбаки, оламнинг ўлуб қибласи,
Қадри йўқ андоқки кўнгул каъбаси –*

*Ким, бу халойиққа эрур саждагоҳ,
Ул бири Холикқа эрур жилвагоҳ...*

Яъни Аллоҳни таниш, ўзни топиш йўлига энди кирган (*солик*)лар кўнгилини юксак аршга киёсладилар. Ҳақ йўлида мақом топган (*сўфий*)лар эса уни «олами кубро» – катта олам, деб атадилар. Бу олам шу қадар улкан ва покиза (*шаффоф*)ки, уни аҳли дунё кўришга ожиз. Бутун оламлар қибласи бўлган Каъбатуллоҳ ҳам унинг олдида қадрсиз. Чунки у бор-йўғи яратилмиш учун саждагоҳ. Кўнгили эса Холикнинг жилвагоҳидир.

Аслида бу ҳам Яратганнинг илму ҳикмати, санъатидан бир нишона, холос. Хўш, шундай экан, кўнгилининг бу қадар буюк мақом тутиши нимадан?

Бу саволга «Ҳайрат ул-аброр»нинг XVII – XX бобларидан жавоб топамиз. XVII боб «Кўнгул таърифидаким...» деб бошланади ва унда кўнгилининг (*бу ўринда Навоий жон, руҳни назарда тутати*) таърифу тавсифи келади. Бу бобдан сўнг кўнгилининг йўқлик зимистонидан кутулиб, ёруғ оламга чиққани, ундаги ажойиботлар олдида хушини йўқотгудек бўлгани, бу олам сирини билиш иштиёқида ўртангани ҳақида гап кетади. Фақат кўнгили ўзининг ожизлигига иқдор бўлиб, кўп сажда ва таваллолар қилгандан кейингина парда ортидан Яратганнинг нидоси эшитилади. Кўнгилининг биринчи ҳайрати шу ҳукм-нидо билан бошланади. Яратгандан кўнгилига «...кўпу сайр айла бу гулшан сори», деган нидо келади. Бу гулшан, яъни жаннатни сайр этиб

юрган кўнгили «Сидратул мунтаҳо» (*махлуқот оламининг чегараси*)га боши етган, ҳар бири кўк гумбазига устун, соясида куёш парвариш топаётган дарахтларни, турфа гулу майсалар, сайроқи булбуллар, хиромон юрган товуслару кирғовуллар, «оина ранг» ховузларни

*Ҳайъати гаҳ доира монанд ўлуб,
Савт анга тасбеҳи Худованд бўлуб...*

Юксак ҳалқада мақом тутган жавҳардан тортиб, энг тубан нўқтагача доира бўйлаб ҳаракатланар экан, фақат бир мазмунда товуш беради –

кўриб лол бўлиб қолади. Қалаванинг учини топа олмай, ҳайратига ҳайрат кўшилади. Кўнгилининг кейинги саёҳати малакут – фаришталар оламига эди. У (*кўнгили*) Руҳ қаноти била тойир бўлуб... яъни руҳ қаноти билан кушдек парвоз этиб, чексиз фалак узра бир юлдуз мисол сайрга чиқади. Тўққиз фалакни кезади.

Шундан сўнг навбати билан тўққиз осмоннинг таърифу тавсифи келади. Пайғамбаримиз Муҳаммад алайҳиссаломдан меърож туни хусусида ривоят қилинган ҳадисларда ҳар бир осмон ўзининг муаккил фаришталарига эгалиги, шунингдек, тўққиз осмонда тўққиз улуг пайғамбар мақом тутиши айтилади. Кўнгили бу оламларни бирма-бир сайр қилади. Жаннат малакут, самовот ва буржлардаги мукамаллик, гўзаллик ва қатъий низомни кўриб ҳайратга тушади. Ҳар сафар кўнгили, ҳайрати ҳадди аъло-сига етган нўқтада, бир нидо эшитади, боқий бир ҳикматни англайди. «Сирри ҳақиқатдин» сабоқ олади. Яъни:

*Ким: «Не дурур ҳайрати бефойда,
Санга бу ҳайрат ила не фойда.*

*Сирри ҳақиқатдин ўлуб баҳравар,
Айла басират кўзи бирла назар».*

*Дур киби етгач қулогига бу сўз,
Нури ҳидоят била очти чу кўз.*

*Фохтадин қумрию булбулгача,
Балки шаъсар яфроғидин гулгача.*

*Барчаси Қайюмига зокир эди,
Ҳар бир Анинг шукрига шокир эди...*

Навоий талқинича, ботин (*иймон*) нигоҳи билан қараганда бу мавжудотларнинг бирортаси ҳайратланишга арзинмайди. «Сирри ҳақиқат» шундаки, буларнинг барчаси абадий Қайюм зотни зикр этиши, У берган неъматларга шукр келтириши сабаб шу мақомда турибди. Асл ҳайрат шунда.

Тўққиз осмон аро сайрга чиққан кўнгили самовотда мавжуд ҳар бир яралмишнинг Яратганга тасбеҳ айтаётганини кўради.

*Ҳалқа бўлуб жавҳари улвий хиром,
Хотам анга нўқтаи сифлий мақом.*

Худоба тасбеҳ айтади. Мана вужуд қолипининг «хожа»си кўнгили (*руҳ, жон*)нинг ғайб дунёсида англаган ҳикмати. Вужудга киёслаганда ниҳоятда улкан кўринадиган, моҳиятан, инсон учун яратилган, инсон мавжудлиги боис мазмун касб этган самовот, ундаги барча сир-синоатлару темир низом остидаги ҳаракатлар алал оқибат бир нарса – Аллоҳни зикр қилиш билан шараф топади.

Жаннат бўйини ҳидлаган, малакут оламини сайр қилган, тўққиз осмонни кезиб, бадан мулки шаҳристониға тушишга шайланаётган кўнгили англаган энг муҳим ва сўнгги ҳикмат эса маърифатуллоҳ эди:

*Борчасида зикру сўжуд англади,
Маърифатуллоҳға шухуд англади...*

Яъни барча яратилмишда Яратгани зикр этиш ва Унга итоатни кўрди. Аллоҳга яқинлик саодати шу эканига гувоҳ бўлди.

Кўнгили (*руҳ, жон*) мана шу ҳақиқатни англагандан кейингина танага киради. Сўнгра унинг «вужуд шаҳристони» – танада туйган ҳайратлари таърифи келади. Кўнгилининг ақл, хотира ва беш сезги билан муносабатлари, вужудни ташкил этувчи тўрт унсур (*сув, олов, ҳаво, тупроқ*), танадаги барча аъзолар, буларнинг вазифалари хусусида сўз юритилади. Аммо бу бобдаги қатъий хулоса ҳам «Қод арафа Роббаху», яъни «ўзини англаганининг Аллоҳни таниши»дир.

Мақоланинг бошида келтирилган тўрт сатр ҳақиқатини англаш учун ҳазрат Навоийнинг инсон ҳақидаги ушбу хулосасидан келиб чиқиш лозим. Яъни Ернинг чексиз самовот марказида туриши унда бутун махлуқотнинг «шарифи» инсон яшаётганидан, одам улуглиги эса унинг Аллоҳга нақадар яқинлигидандир. Алқисса, Навоий бадиий тафаккури асосларини тўғри англашга, унинг жаҳон мутафаккирлари аро тутган мақомини ҳис эта олишимиз, асарлари қатида пинҳон самовий ҳақиқатлардан баҳраманд бўлишимиз мумкин.

Узоқ ЖўРАҚУЛОВ,
филология фанлари доктори,
Алишер Навоий номидаги
ТошДўТАУ профессори

ҚАЛБЛАРНИ ЗАБТ ЭТИШ

БУ ЙЎЛДАГИ 11 ҚАДАМ – МАҚСАДГА ЭЛТУВЧИ ВОСИТА

Инсон бошқаларга яхши кўринишга, қалбларнинг махбуби бўлишга, ҳамма томонидан бирдек мақбул шахс сифатида фаолият олиб боришга интилиб яшайди. Айрим авлиёларни «Қалблар султони» дейишади. Яъни, қалбларни забт қилиб, эгаллаб, одамларнинг юрагига яқин, қалбларининг тўридан жой олган инсон сифатида кадрланиш учун нима қилиш керак? Бунинг учун Аллоҳдан ёрдам сўранг ва қуйидаги ўн битта хислат сохибига айланинг:

1. Очиқ юзли бўлиш. Бу нарса таомдаги туз каби бўлиб, муомала маданиятининг энг зарур хислатларидан биридир. Очиқ юзлилик қалбга тезда таъсир қиладиган энг фойдали ўқлардан бири хисобланади. Шу билан бирга бу ибодат ҳамдир. Расулulloҳ (*алайҳиссалом*): «Сенинг биродарингга қараб қилган табассуминг ҳам садақадир!» деб марҳамат қилганлар. Абдуллоҳ ибн ал-Ҳорис (*р.а.*) бундай деган: «Расулulloҳ (*алайҳиссалом*)дан кўра кўпроқ табассумлироқ кимсани кўрган эмасман».

2. Саломни қанда қилмаслик. Салом қалбнинг сувайдосига бориб тегадиган найзадир. Қучоқ очиб кутиб ол, кулиб, очиқ юз билан саломлаш ва кўлини меҳр билан қисиб қўй. Бу савоб ва ажр бўлиб, бу ажрдан биринчи сен фойдалан. Саҳоба Ибн Умар (*р.а.*) ҳақида айтадилар: «Бир куни Ибн Умар (*р.а.*) билан кўчага чиққан эдим, қаттаю кичикдан саломини асло қанда қилмади. Ҳамма билан саломлашиб, бироз гаплашиб ўтар эди». Ҳасан Басрий (*р.х.*): «Кўл бериб кўришиш севгини зиёда қилади», деган. «Тунд юз билан борсанг ҳам ёмон сўз айта кўрма!», «Кўл бериб кўришинглар, бу гиллу ғашни кетказди. Бир-бирингизга ҳадялар бериб туринг, мухаббатни орттиради», дейилган.

3. Ҳадялашиб туриш. Бу нарса кўз, қулоқ ва қалб билан таъсир қилувчи ажойиб нарсadır. Одамлар бир-бирлари билан муомала қилишда ҳадялашиб туришлари мақбул ишлардандир. Фақат ҳадя қўлдан келганича қилинади, ўзини қийнаб қўядиган бўлмаслиги керак. Иброҳим аз-Зухрий айтади: «Отамнинг олдида кирдим. У топган даромадларини сарфлаш режасини тузаётган экан. Ўзига, оиласига ва бир қанча одамларга сарфлашини айтди ва «Эслаб кўр, бирорта кимса эсдан чиқмадимикан?» деди. Мен: «Фалончи сизга салом айтиб юборган эди», дедим. Шунда отам унга ўн динар юборишимни айтдилар». Қаранг, бировга айтиб юборган саломнинг мукофоти қандай экан!

4. Жим ўтириш ва кам сўзлаш. Фақат манфаатли, фойдали вақтда сўзлашга ҳаракат қилиш лозим. Ўтиришларда баланд овозда сўзлаш, кўп гапиришдан сақлан. Гўзал иборалар билан мулойим гапиришга одатлан. «Чиройли гап садақадир!» деганлар. Қалбларни эгаллашда, ҳатто душманлар қалбини ҳам забт этишда чиройли ва мулойим сўзлашнинг жуда қатта таъсири бор. Ойша онамиз (*р.а.*) яҳудийларнинг мусулмонларга «Сизга ўлим бўлсин!» деб салом берганларига «Ва алайкум ас-сом ва-л-лаъна!» деганида, Расулulloҳ (*алайҳиссалом*): «Эй Ойша, шошма, Аллоҳ таоло ҳар бир ишда мулойимликни яхши кўради», деганлар. Буни Имом Бухорий билан Имом Муслим ривоят қилган. Яна Расулulloҳ (*алайҳиссалом*) бундай деб марҳамат қилганлар: «Хусни хулқни ва камгапликни ўзингга лозим тут! Нафсим қўлида бўлган зотга қасамки, бу иккисидан гўзалроқ нарса халойиққа берилган эмас!».

5. Чиройли тинглаш ва суҳбатдошига қулоқ тутишни билиш. Гапирувчининг гапини асло бўлмаслик лозим. Расулulloҳ (*алайҳиссалом*) ҳеч кимнинг гапларини бўлмас, айрим ҳолларда унинг гапини бўлишар эди. Одамларнинг гапини бўлаверадиган, гап орасига гап қўшаверадиган кимсалар одамлар қалбидан узок бўладилар. Тобеъинларнинг улуғларидан Ато ибн Абу Рабоҳ (*р.х.*) бундай деган: «Агар биров менга гапирса, худди унинг гапини туғилганидан буён ҳеч қачон эшитмагандек эшитиб, қулоқ солиб тураман».

6. Зоҳирий кўринишни гўзал қилмоқ керак, кийимлар тоза-озода, хушбўйликлар сепилган бўлмоғи керак. Расулulloҳ (*алайҳиссалом*): «Аллоҳ таоло гўзалдир, гўзалликни севади», деганлар. Инсоннинг шаклу шамойили ҳам гўзал бўлиши керак, тирноқлар олинган, сочлар таралган, юзлар тоза бўлиши лозим. Ҳазрати Умар ибн Хаттоб (*р.а.*): «Мени кийимлари тоза, хушбўй ҳид анқиб турган камсуқум йигитлар жуда қизиқтиради», деганлар. Аҳмад ибн Ҳанбал (*р.х.*) ҳақида айтилган: «Мен Аҳмад ибн Ҳанбалдан ҳам кўра кийимлари тоза ва оппоқроқ, мўйлов ва сочлари, баданидаги туклари олинган, ўзига жуда қараб юрадиган кимсани учратмаганман!».

7. Яхшилик қилиш, хожатбарор бўлиш. Одамларнинг қалбини забт қилишнинг энг қулай ва осон усулларидан бири одамлардан ёрдами аямаслик, уларнинг хожатларини чиқариш, қийин аҳволда қолганларга ёрдам бериш, ўзининг меҳнатини доим таклиф қилиб туриш хисобланади. «Одамларга яхшилик

қил, шунда уларнинг қалбларини ўзингга қул қилиб оласан! Кўпчилик инсонларни яхшилик қул қилиб қўяди», дейилган. «Одамларнинг Аллоҳга энг махбуброғи одамларга яхшилиги кўпроғидир!» дейилган ҳадиси шарифларнинг бирида. Аллоҳ таолонинг ўзи ҳам Қуръони каримда: «Яхшилик қилинглр, Аллоҳ яхшилик қилувчиларни севади», деган.

8. Мол-мулкдан сарф қилиб туриш. Ҳар бир нарсанинг қалити бўлганидек, бугунги кундаги аксарият қалбларнинг қалити мол-мулкдир. Уларга пуллардан эҳсон қилиб, сарф қилиб туриш керак бўлади. Макка фатҳи кунда кофирларнинг улуғларидан ва Расулulloҳ (*алайҳиссалом*)га ашаддий душман бўлганлардан бири Сафвон ибн Умаййа мол-мулкдан керагини олиб қочиб кетади. Расулulloҳ (*алайҳиссалом*) Макка аҳолисига умумий афв-омонлик берганларидан сўнг қайтиб келади. Расулulloҳ (*алайҳиссалом*)дан у исролга кириши учун икки ой муҳлат сўрайди. Расулulloҳ (*алайҳиссалом*) унга тўрт ой муҳлат берадилар. У Ҳунайн ва Тоифдаги жангларда Расулulloҳ (*алайҳиссалом*) тарафида туриб кофир холида қатнашади. Тоиф камалидан сўнг кўпгина ўлжалар қўлга киритилади. Сафвоннинг бир дарага қўйилган ўлжаларга хирс билан тикилиб турганини кўриб, Расулulloҳ (*алайҳиссалом*): «Булар сенга керакми, керак бўлса олақол, буларнинг ҳаммаси сеники», дейдилар. Шунда Сафвон: «Бундай покиза қалб фақат ҳақиқий пайғамбарларда бўлиши мумкин», дея

қалима келтириб, мусулмон бўлади.

9. Бошқаларга нисбатан яхши гумонда бўлиш ва уларнинг узрларини доимо қабул қилиш. Қалбларни забт қилишнинг энг осон услубларидан бири ҳамиша яхши гумон қилишдир. Ҳамма ни ўзингга ўхшатгин, барчага нисбатан яхши гумон қилгин. Ёмон гумондан доимо узок бўлгин. Кўзинг кўрган нарсага ишонаверма, кўрганингни ақлинг тарозисига тортиб кўр. Шоир Мутанаббий:

«Инсоннинг феъли бузилса, гумони ҳам бузилади», деган эди. Кечиримли бўл, одамларнинг узрини қабул қилишни ўрган. Абдуллоҳ ибн Муборак (*р.х.*): «Ҳақиқий мўмин одамларнинг узрларини қабул қилади. Мунофиқ эса уларни узр айтишга ҳам қўймайди», деган.

10. Бошқаларга нисбатан бўлган севги ва меҳрни билдириб туриш. Бировни яхши кўриб қолсанг, унинг кадр-мартабаси сенинг олдинда кўтарилган бўлса, уни ўзига билдириб қўй. Чунки, бу нарса унинг қалбини забт этишингга кўмакчи бўлади. Имом Термизий (*р.х.*): «Сизлардан бирингиз дўстини яхши кўрса, унинг уйига келсин ва яхши кўрганини унга билдириб қўйсин!» деган ҳадисни ривоят қилган. Унинг «Мана шу нарса дўстлиқни боқий, севгини мустаҳкам қилади», деган қўшимчаси ҳам бор. Лекин бу нарса Аллоҳ учун бўлиши керак, мол-дунё орттириш, мансабларга кўтарилиш, бойларни бойлиги учун севиш, шухрат орттириш мақсадида бўлмаслиги лозим. Аллоҳга душман бўлганлар билан дўстлашиш дунёда ҳасрат, қиёматда эса надоматдир. Зотан, инсон қиёмат кунини ўз севганлари ва ёқтирганлари билан бирга бўлади. Расулulloҳ (*алайҳиссалом*) ансорлар билан муҳожирларни бир-бирларига дўстлаштирган эдилар. Бир ғазотда қабр қовлаш оғир бўлганидан икки одам бир қабрга қўйилди. Шунда Расулulloҳ (*алайҳиссалом*) дўстни дўст билан бирга қўйган эдилар.

11. Муроса билан яшамоқ. Ҳамма билан муросада бўлиш лозим. Аччиқланиш, гина-кудурат сақлаш ҳеч кимга наф келтирган эмас. Имом Бухорийнинг бир ҳадиси бор. Ойша онамиз (*р.а.*)дан қилинган ривоят бу: Расулulloҳ (*алайҳиссалом*)нинг олдиларига бир кимса киришга изн сўради. Унинг кириб келаётганини кўриб, Расулulloҳ (*алайҳиссалом*): «Жудаям ёмон қариндош бу!» дедилар. У келиб ўтирганидан сўнг Расулulloҳ (*алайҳиссалом*) у билан очиқ юз ва табассум билан яхши муомалада суҳбатлашдилар. Ўша кимса қайтиб кетганидан сўнг Ойша (*р.а.*): «Уни кўрганингиз заҳотиёқ ундай-бундай деб гапираётган эдингиз, келганида эса очиқ юз ва табассум билан муомала қилдингиз», деди. Расулulloҳ (*алайҳиссалом*): «Мени қачон ёмон ҳолатда кўргансан, қиёмат кунда Аллоҳ олдида одамларнинг энг ёмони одамларни ёмонлик ила кутиб оладиган кимсадир», дедилар. Ибн Ҳажар Асқалоний (*р.х.*) «Фатҳул-Борий» асарига мана шу ҳадис мадуро ва муроса билан яшаш кераклигига асосий далилдир, деган.

Юқоридагиларга амал қилиш инсониятни барчанинг кўзи ва қалбига яхши кўрсатиб қўяди. Қалбларни забт этишнинг имкониятлари мана шу ўн битта нарсда жам бўлган бўлса, ажаб эмас. Сиз ҳам амал қилиб кўринг!

Ҳамидуллоҳ БЕРУНИЙ

Уч марта жарроҳлик амалиётини бошдан кечирдим. У қадар жиддий эмас. Биринчисидан сўнг миямга бир фикр ўрнашди. Ҳамон тарк этаётгани йўқ. Нима эмиш, тиғ текканлиги учун энди менинг танам «заводской» бўлмай қолди. Оз-моз пачақлашиб, тузатилган автоулов сингари суяги бутун-у, кичик нуқсонлари бор. Юришга юраверади, лекин...

Яна нима эмиш, бир марта авария бўлган улов каби яна кўнгилсизликларга учрайвераркан. Исботи ўзи билан деганларидек, жарроҳлик амалиётининг такрорланганлиги... Қизиғ-а? Менга ҳам қизиқ.

Аслида ҳар нарса Яратганнинг хоши-иродаси билан содир бўлиши, киши кўлига ҳатто зирапча ҳам бежиз кирмаслиги ҳақида ўқиганман. Тақдир. Ҳамкасбим доим таъкидлаганидек, ҳар нарсанинг ҳикмати бор. Дарвоқе, ҳикмати бор деган жойига бир ривоят эсимга тушди.

Қадим замонда бир подшоҳнинг ёшлиқдан бирга ўсган дўсти – вазири бўлиб, унинг бошига нимаки тушса, ва-зир: «Худонинг марҳаматини қаранг», дер экан. Унинг бу гапи подшоҳга сира ёқмас экан. Бир куни кўлини кесиб олган подшоҳга ва-зир: «Шоҳим, бу ҳам Худонинг сизга кўрсатган мурувватидир», дебди. Бу гапдан ғазабланган подшоҳ жаллодга: «Эртага тонгда ва-зир уйдан чиқиши билан бошини кесиб олиб кел», деб буйруқ берибди. Эртаси туш бўлса-да жаллод саройга келмагач, шоҳ аёнлари билан маҳкум вазири уйига борибди. Эшикка термулганча жаллод турганмиш. Подшоҳ уйга кирса, ва-зир тўшақда ётганмиш. Уй эгаси дўстига: «Худонинг марҳаматини қаранг, эрталаб таҳоратга кетаётиб, оёғимни синдириб олдим», дебди. Унга жавобан шоҳ жилмайиб: «Тўғри айтган экансан. Барчаси Худонинг инояти экан. Акс ҳолда аллақачон бошингдан жудо бўлган бўлардинг...»

Яқин-яқингача кўлтиктаёққа суянган кишига бепарво қарар эдим. Унинг ҳар қадами нечоғли машаққат билан ташланаётганини оёқ-кўли соғ одам қаёқдан ҳам билсин? Шунчаки ётиб-туришнинг турган-битгани мушкулот эканини-чи?

Мен англаб етган кичик ҳақиқат

Ҳар жойда (ҳатто номини ёзиш шарт бўлмаган жойларда) ҳамроҳи, маълум муддат тана аъзосига айланган, беморлар орасида «машина», деб ҳам ҳазил сифатида айтилишчи кўлтиктаёқни ташлаган дамни нима билан тасвирлаш мумкин? Ҳаётга қайтиш десам, бўртиб кетаров...

Ҳеч кимга ва ҳеч нарсага суянмасдан мустақил қадам ташлаш. Майли, оҳиста бўлсин. Майли, оқсаб бўлсин. Муҳими – эркин. Муҳими – ўзингиз, бировнинг ёрдамисиз!

Йўқ, бахтни ҳис этиш учун касал бўлиш шартмас. Шунчаки, ён-атрофга диққат билан, ибрат назари билан қараш кифоя. Сиз кимгадир ҳавас,

баъзан ҳасад билан қараётганингиз замон ортингизда сизга ҳам шундай назар қадалганини сезмасиз, эҳтимол. Сиз нолиётган кунни орзу қилаётганлар қанчалигини билолмасиз. Шу ҳам ҳаётми, деяётган ҳолатингизга интилаётганлар камми? Ўзингизга

Мавзудан ўзга савол: кўнгилга жароҳат етказилиши мумкинми? Ҳа. Буни айниқса азият чекканлар яхши билишади. Кемтик кўнгил. Номоддий нарсанинг асорати қанчалик оғир-а? Унинг ҳам уйку бермас азоби, малҳами, суянчиғи бор. У кўлтиктаёқ суянган

«омадсиз» тамғасини босишдан аввал, оёқ-кўлингиз бут, ақлу фаросатингиз жойида бўлиб турган ҳолда ношукрлик қилишдан тийилинг! Ҳадислардан бирида: «Кимга ақлу идрок берилган бўлса, демак у омадлидир», дейилган. Эътибор қилинг-а, «ақлу идрок» жумласи ўрнида «бойлик», «амал» сингари сўзлар келмаяпти.

Тиғ теккан танага қайтсак. Энди у илгаригидек эмас. Нуқсонли, чандиқли. Йўқ, тўлақонли яшашингиз учун халал бермайди. Унга ортиқча эътибор ҳам зарур эмас. Шунчаки... Барибир нимадир бошқачадек туюлади. Ўша нарсанинг айнан нима экани мавҳум. Тиғ теккунга қадар бўлган ҳисми? Агар шундай бўлса, у ҳиснинг нимаси ўзгача эди?

кишидек кўзга дарров ташланмаслиги мумкин. «Чандиғи» ҳам битиши қийин, қалтис вазиятларда очилиб ҳам кетиши эҳтимоли бор. Кўнгил ишлари нозик-да.

Сўнгсўз ўрнида эса «чандиғдор» ва «чандиғсиз»ларга умумий маслаҳат: бўлаётган воқеа-ҳодисалардан тўғри хулоса чиқаринг. Барчаси бундан ҳам яхши бўлиши мумкинлиги ҳақидаги нолани кўркмасдан «барчаси бундан баттар бўлиши мумкин эди», деган шукрона билан чоғиштиринг! Фикрий курашнинг тақдирини фақат сиз ҳал қиласиз. Қизиғи, зафар сиз хайрихоҳлик билдирган томонда бўлаверади.

Тўлқин ЖУМАНАЗАРОВ

Ҳаёт фалсафаси

НОЗИК АРҚОН – ФИЛДАН КУЧЛИ

Тропик минтақадаги мамлакатлардан биридаги ҳайвонот боғида «Филлар майдони» бор. Боғда сайр қилиб юрган бир ажнабий филлар ёнидан ўтаётиб, бу улкан жониворлар олди оёғига нозик арқон билан дарахтга боғланганига эътибор бериб қолди. Ажабо, на тўсиқ бор ва на қафас.

Филлар истаса, арқонни ҳеч бир куч ишлатмасдан узиб юбориши мумкин, лекин улар бундай қилмасди. Ажнабий шунисига қизиқиб, ҳайвон ўргатувчининг олдида келди ва бу баҳайбат махлуқлар нима учун арқонни осонлик билан узиб, эркин табиат кўйидаги ҳаётга интилмаётгани, бунга ҳаракат ҳам қилиб кўрмаётганини сўради.

– Ҳали кичкина бўлган вақтлар биз уларни шундай ип билан боғлаб қўяр эдик. Энди кўчага сиғмай кетгудек катта бўлганида ҳам шундай қиламиз. Бу кифоя. Чунки, болалигидан шу нозик арқоннинг қудратини кўриб улғайган филлар вояга етганидан кейин ҳам ундан қутула олмаслигига ишонади, – деди ҳайвон ўргатувчи.

Ажнабий ҳайратининг чек-чегараси йўқ эди. Филлар ана шу нозик арқон уларни сира-сира озодликка қўйиб юбормаслигига қатъий ишонч билан тутқунликка ўрганганича яшамокда.

Қизиғи шундаки, бу ҳийлани филлар эмас, одамлар ўйлаб топган ва ҳийлага мисолнинг ўзи ҳам айнан одамлардир. Бир уринишда ишнинг уддасидан чиқа олмаган қанчадан-қанча инсон зоти умр бўйи ўша ишни имконсиз ҳисоблаб юради.

ТАРТИБ ҲАҚИДА МАШОЙИХЛАРНИНГ АЙТГАНЛАРИ

Узоқ ўлкалардан биридаги қазимша ишлари чоғида қадимги бино топилиб, олимлар унинг деворида қуйидаги ўғитларни ўқишди:

Мамлакатда тартиб ўрнатмоқчи бўлсанг, аввал вилоятда тартиб ўрнатиб ол!

Вилоятда тартиб ўрнатмоқчи бўлсанг, аввал шаҳарларда тартиб ўрнатиб ол!

Шаҳарларда тартиб ўрнатмоқчи бўлсанг, аввал оилаларда тартиб ўрнатиб ол!

Оилаларда тартиб ўрнатмоқчи бўлсанг, аввал ўз оилангизда тартиб ўрнатиб ол!

Ўз оилангизда тартиб ўрнатмоқчи бўлсанг, аввал ўзингизда тартиб ўрнатиб ол (яъни, олдин ўзингни тартибга солиб ол)!

ГЕНРИ ФОРД НЕГА МЕНЕЖЕРЛАРИНИ КАРИБ ДЕНГИЗИГА ЮБОРГАН?

Кунлардан бир кун Генри Форд ўз компаниясидаги бошқарма бошлиқларини йиғиб, уларнинг турли ваз-қарсонларига қарамасдан, ҳаммасини Кариб денгизи бўйлаб икки ҳафталик денгиз саёҳатига жўнатади. Менежерлар қайтиб келганида, улардан айримларининг мартабаси ошади, айримлари эса ишдан бўшатилди.

Албатта, компания раҳбарининг бир йўла барча менежерларни бир вақтда саёҳатга жўнатишида ҳикमत бор эди – икки

ҳафта давомида Генри Форд тўсатдан раҳбарсиз қолган департаментлар фаолиятини диққат билан кузатади.

Қайси бошқармада иш маромида кетаётган, узилишлар содир

ДЕРАЗА ВА ОЙНА

– Устоз, ҳеч англаб ета олмапман: камбағалнинг чехраси доим очик бўлади, ёрдам сўрасанг, қўл чўзади. Бойнинг олдида борсанг, юзи тунд, қарагиси келмайди, кўрмайди ҳам. Нахотки, бунга фақат пул, мол-давлат сабаб бўлса?

– Деразадан қара-чи, нималарни кўрарқинсан?

– Бола етаклаган аёл, бозорга нон олиб кетаётган нонвой...

– Яхши. Энди ойнага қара-чи, унда нима кўрар экансан?

– Ниманиям кўрардим. Фақат ўзимни кўряпман, холос.

– Ана, баракалла. Дераза ҳам шишадан, ойна ҳам шишадан. Озгина кумуш аралашди ҳамки, сен ўзингдан бошқани кўрмай қўйдинг.

бўлмаётган эса, демак, унинг менежери ҳамма нарсани тўғри ташкил қилган бўлади. Шубҳа йўқки, у омилкор раҳбар ва бундайларни кўтариш керак.

Аксинча, иш оқсаб қолган, фаоллик сусайган, меҳнат интизоми бузилган департаментларда унинг менежери ўз вазифасини қоникарли даражада удралай олмай келганини кўриш мумкин бўлади. Табиийки, бундай раҳбарни кўп ушлаб туриб бўлмайди ва Генри Форд ҳеч иккиланмай, оғринмай улар билан хайрлашган.

АЁЛНИНГ ҲИССАСИ

Файзли хонадонда ака-ука иноқ яшарди. Бу аҳиллик қўшилларга ҳавас, маҳалладошларга ўрнак бўлди. Бир куни ака хотини билан суҳбат қуриб ўтираркан, укаси ҳақида сўз очди: «Кўз тегмасин, мен укамга, укам менга жуда меҳрибонмиз» деди. Аёли: «Ҳа, нимасини айтасиз. Лекин бу аҳилликда менинг ҳиссам катта», деб қўйди. Эри: «Бунга ҳеч қандай алоқанг йўқ! Укам билан яхши тарбия кўрганмиз, холос. Қолаверса, сен келмасингдан олдин ҳам, кейин ҳам жуда яхши яшаймиз», деди.

Орадан бироз вақт ўтди. Ишдан эндигина келиб турган эрга хотини: «Бугун амакиси ўғлимизни қаттиқ койиди-я!», деди. Ака: «Ўғлинг бирор ишни нотўғри қилгандир-да, уришгандир. Бунга ҳақи бор», – деб гапни тўхтатди.

Эртасига, индинига ҳам эр келиши билан аёл кайнисидан шикоят қилаверди. Ниҳоят, тўртинчи кун хотин овозининг борича: «Уқангиз ҳаддидан ошиб кетди. Ўғлимизга кун бермай қўйди. Болажоним ўз уйига сиғмаяпти. Ўтирса ўпоқ, турса сўпоқ бўлиб қолди», деб бақирди. Фурсат топиб айтилган гап тўғри бориб суякка қадалди. Ака газабини босолмай укаси билан уришиб кетди. Шундан сўнг оилада тез-тез жанжал чиқадиган бўлди. Охири ховли ўртасидан девор олиниб, ака-ука алоҳида яшай бошлашди.

Орадан яна вақт ўтди. Бир

куни эр-хотин ховлида ўтирган эди. Хотин деворга ишора қилиб: «Бу нима, адаси?» деб сўради. Эр: «Нима бўларди, девор?!». Хотини кесатиб: «Девор, денг?! Деворлигини мен ҳам кўриб турибман. Лекин бу қандай девор?» деб сўради. Эр: «Биз билан кўшимизнинг ўртасини ажратиб турган тўсик», деди. Аёли яна: «Унинг ортида ким яшайди?» деб сўради. Эр: «Бир маҳаллар орамиздан кил ҳам ўтмайдиган, жигарим, укам яшайди», – деди. Шунда хотини: «Эсингиздами, бир куни мен уқангиз билан муносабатингизнинг яхшилигида ҳиссам катта, дегандим. Сиз эса гапимга парво қилмадингиз. Мана бугун мен туфайли уқангиз билан юзқўрмас бўлиб ўтирибсиз. Ўрталарингиздан кил ўтмасди, мана девор ўтиб турибди-ку? Мен бу ишни ўртангиздаги меҳр-мухаббатда менинг ҳам ҳиссам бор

эканини билдириб қўйиш учун қилгандим. Қани энди туринг! Аллоҳ олдидаги гуноҳимизни ювайлик. Ҳозир бориб уқангиздан кечирим сўраймиз. Токи бу девор жаннатга киришимиз учун тўсик бўлиб қолмасин», деди.

Қадрли, аёллар! Аллоҳ таоло сизни нозик хилқат, хушбичим суратда яратди. Шаънингизни улуғлади. Жоҳилият зулмидан олиб чиқиб, кадр-қимматингизни тиклаб берди. Аёллар хусусида Нисо сурасини нозил қилди. Ваҳоланки, эркалар учун бундай шараф берилмади. Ҳақ-хуқуқларингизни оятларида белгилади ва уларни поймол этганга дунёда ҳам, охирада ҳам азоб ваъда қилди. Шунингдек, оналик бахтини берди. Яна қанчадан-қанча неъматлар ичрасиз.

Гулбаргга сачраган лой, гулнинг хусини бузгандай, ўзингизни ўзингиз ҳалокат ёқасига тортманг. Жуда жирканч, эшитган қулоққа ёқимсиз, кўрган кўзни эрга қаратадиган ишларни қилмаслик, юқоридаги воқеий хикоя каби майда гап, мишмиш ёки иғволарга аралашиб, оила аъзолари ўртасида парокандалик келтириб чиқармаслик билан сизга берилган буюк неъматларни кадрлаган бўласиз.

Жалолиддин
ҲАМРОҚУЛОВ

ҚОНУНДАН ҲАМ АФЗАЛ

Бир аёл Америка шаҳарларидан бирида ўғрилиқ қилади. Уни қаматиш учун полицияга қўнғироқ қилишади.

Полициячи келгач, аёлдан: «Нима ўғриладинг?» дея сўради. Шунда аёл: «Болаларимнинг қорнини тўйдириш учун беш дона тухум олгандим», деб жавоб беради.

Ҳамма вазиятни ҳайрат билан кузатиб турарди. Полициячи аёлни маркетга бошлаб кирди-ю, унга егуликлар сотиб олиб беради. Дўкандан чиқишганда аёл йиғлаб: «Жаноб, бу нарсалар жуда кўп!» дейди. Полициячи эса томошабин бўлиб турган оломонга қараб, шундай дейди:

«Баъзан қонунни эмас, инсонийликни қўллаш керак бўлади!»

ИНТЕЛЛЕКТ

ЎЗИМИЗНИНГ «МЕНЕЖЕР»

Бугунги кунда турли корхона ва ташкилотларда иш бошқарувчи, иш юритувчи кишилар «менежер» деб юритилляпти. Бу лавозим Шарқ халқларида олдинги асрларда ҳам бўлган. Улар маъмурий бошқарув тизимларида, қарвонсарой, ҳаммом, бозор каби умумий хизмат кўрсатиш масканларида ишлашган. Фақат бизда иш юритувчи-

лар айнан менежер деб эмас, бошиқа ном билан аталган.

Савол: олдинги асрларда иш юритувчи лавозими қандай номланган?

Жавобларни қуйидаги манзилга жўнатинг:

E-mail: info@od-press.uz

Telegram: (+998 97) 444-80-84

24-сондаги саволнинг жавоби: Лифт

ПАЗАНДАЛИК

Бу таомнинг афзал томони нимада дейсизми? Бу таомни бир неча хил усулда тайёрласа бўлади, масалан, картошка ўрнига гуруч ёки маржумак солиб, умуман янгича таъмга эга таом тайёрлаш имкониятига эга бўласиз.

Керакли масаллиқлар: 500 грамм мол гўшти, 600 грамм картошка, 3 дона бодринг, 1 дона пиёз, 2 дона помидор, 2 та саримсоқ, 1 ошқошиқ помидор пастаси, 1 ошқошиқ ун, ярим боғ кашнич, таъбга қараб туз, 1 чой қошиқ қуритилган қалампир, таъбга қараб қора мурч, янчилган аччиқ қалампир, қовуриш учун ўсимлик ёғи.

Мол гўшtidан тайёрланадиган бу таом мазали ва жуда тўйимли бўлиб, бирозгина нордонроқ таъмга ҳам эгадир. Айниқса бу таом эркаларга жуда ҳам ёқади.

Тайёрланиши: Гўштни узунлиги 5 см, қалинлиги 1 см қилиб сомонча шаклида тўғраб оламиз. Товага икки ош

қошиқ ўсимлик ёғи соламиз ва қиздирамиз. Гўштни ўртача оловда қизартириб қовурамиз. Устидан гўштни коплагунича қайноқ сув соламиз. Това қопқоғини ёпиб, гўшт юмшагунича димлаб қўямиз.

Гўшт пишгандан сўнг, қолган суви буғланиб кетиши учун, това қопқоғини очиб оловни баландлатамиз. Сўнг тўғралган пиёз ва унни соламиз ва аралаштирамиз.

Пиёз юмшагунича қовурамиз. Помидорларни пўстидан тозалаймиз, қирғичдан ўтказамиз ва гўштни устидан соламиз.

Помидор пастасини ҳам соламиз. Сўнг ҳаммасини бирга 5

дақиқача димлаймиз. Бодрингни ҳам сомонча шаклида тўғраймиз ва товага соламиз, яна 5 дақиқа димлаб оламиз.

Гўштни димлаётган вақтда картошкани арчамиз ва узун сомонча шаклида тўғраб оламиз. Унчалик ҳам юпқа кесманг, эзилиб кетиши мумкин.

Алоҳида товага ёғ солиб, картошкани қовуриб оламиз. Қовуриш жараёнида картошкага бироз туз сепамиз.

Картошкани гўштни устига солиб аралаштирамиз ва 5 дақиқа димлаб қўямиз. Устидан кўкатлар, таъбга қараб саримсоқ ва аччиқ қалампир соламиз.

Тайёр овқатга 5-7 дақиқа дам берамиз. Сўнг эса дастурхонга тортишингиз мумкин. Ёқимли иштаҳа!

Эълонлар

2014-2017 йилда 1-Тошкент педагогика коллежи томонидан Шавкатова Гулноза Миржалил қизига берилган 726-сон билан рўйхатга олинган К №4879802 рақамли диплом йўқолганлиги сабабли **БЕКОР ҚИЛИНАДИ.**

2006-2009 йилда Тошкент педагогика коллежи томонидан Азизова (Исоқова) Зиёда Фахриддин қизига берилган 759-сон билан рўйхатга олинган К №1419116 рақамли диплом йўқолганлиги сабабли **БЕКОР ҚИЛИНАДИ.**

2011-2014 йилда Республика телевидение ва радио касб-хунар коллежи томонидан Шарофиддинов Фиёсиддин Зайниддиновичга берилган 118-сон билан рўйхатга олинган К №0225094 рақамли диплом йўқолгани сабабли **БЕКОР ҚИЛИНАДИ.**

2007 йилда 1-Тошкент педагогика коллежи томонидан Мамасидикова (Умарова) Чулнозой Эркинжоновнага берилган 1630-сон билан рўйхатга олинган К №783193 рақамли диплом йўқолганлиги сабабли **БЕКОР ҚИЛИНАДИ.**

OILA
DAVRASIDA
Ijtimoiy-siyosiy, ma'naviy-ma'rifiy gazeta

«Оила даврасида» газетаси тахририяти масъулияти чекланган жамияти

МУАССИСЛАР:

Ўзбекистон Касаба уюмлари федерацияси Кенгаши; Ўзбекистон ёшлар иттифоқи марказий кенгаши; «Ўзбектелеком» акциядорлик компанияси; «Ўзбекистон почтаси» акциядорлик жамияти; «Матбуот тарқатувчи» акциядорлик компанияси; Акциядорлик тижорат «Алоқабанк».

Газетада интернет материалларидан ҳам фойдаланилган. Газета 2012 йил 20 апрелда Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигида 0814-рақам билан рўйхатга олинган. «Шарқ» нашриёт-маъбаа акциядорлик компанияси босмахонасида чоп этилди. Босмахона манзили: Тошкент шаҳри, Буюк Турон кўчаси, 41.

Бош мухаррир

Ҳусниддин
БЕРДИЕВ

Тахририят манзили:

Тошкент шаҳри, 100000. Амир Темура 1-тор кўчаси, 2-уй.

Тел/факс: 234-83-45. E-mail: info@od-press.uz

Газета тахририят компютерида терилди ва саҳифаланди.

Буюртма: Г-627
ISSN 2181-6190
Обуна индекси — 193

Алади: 1 266 нусха.
Нархи: келишув асосида.
Қоғоз бичими А-3, ҳажми 2 босма табоқ.
Офсет усулида босилган.

Чоп этишга топширилди: 20:00

ISSN 2181-6190

1 2 3 4 5 6